

The Challenge

1. Mishnah Yoma 8:6 (83a)

מי שנפלה עליו מפולת... מפקחין עליו את הגל.

If a building collapses on him... we dig through the pile for him.

2. Lord Rabbi Immanuel Jakobovits (20th century England), HaRefuah v'haYahadut pg. 152

כי ערכם של חיי אדם הוא ללא שיעור ולפיכך אינו ניתן לחלוקה, וכל חלק וחלק מהם הוא אינסופי. יוצא איפוא, שלשבעים שנות חיים אותו ערך בדיוק כל שלושים שנה, או שנה אחת או שעה אחת או שניה אחת. הגדרה קפדנית זו של קדושת חיי אדם מבוססת לא רק על מתמטיקה צרופה או הגיון, היא מיוסדת באותה מידה על שיקולים מוסריים. אם יגרע מערכם של חיי אדם בשל קיצו המתקרב, יפסידו חיי אדם בכלל את ערכם המוחלט ויקבלו ערך יחסי, יחסי לגבי תוחלת חייו, מצב בריאותו, תועלתו לחברה...

The value of human life is infinite, and therefore it cannot be divided – each portion of it is infinite. It then emerges that seventy years of life have the exact same value as thirty years, or one year, or one hour, or one second. This demanding definition of the sanctity of human life is founded not only on strict mathematics or logic; it is founded equally upon ethical considerations. If human life were to be diminished in value because its end was near, human life would lose entirely its absolute value, and receive relative value – relative to its life expectancy, health, benefit to society...

3. Rabbi Shlomo Zalman Auerbach (20th century Israel), Minchat Shlomo 1:91:24

הענין של "חיים" אין לנו שום קנה - מידה כמה למדוד את יוקרם וחשיבותם אפילו לא בתורה ומצוות, שהרי מחללין את השבת גם על זקן חולה מוכה שחין אף על פי שהוא חרש ושוטה גמור, ואינו יכול לעשות שום מצוה וחיייו הם רק למשא וסבל גדול על משפחתו וגורם להם ביטול תורה ומצוות, ונוסף לצערם הגדול הרי הם אזלי ומדלדלי...

We have no measuring stick for "life", to gauge its value and importance even without Torah and commandments. We violate Shabbat even for an elderly, ill, boils-ridden person, even if he is deaf and mute and entirely insane, and he can perform no commandment, and his life is only a burden and great suffering for his family, and he takes them away from Torah study and other commandments, and in addition to their great pain they are deteriorating...

4. Talmud, Ketuvot 33b

דלמא מלקות חמור, דאמר רב: אילמלי נגדוה לחנניה מישאל ועזריה, פלחו לצלמא!

The pain of lashes may be considered a punishment harsher than death, for Rav taught: Had the Babylonians whipped Chaniah, Mishael and Azariah, they would have worshipped the idol!

5. Rabbi Eliezer Waldenberg (20th century Israel), Tzitz Eliezer 13:87

כל היכא שתכשירי הרפואה הניתנים, הן בצורת כדורים והן בצורת זריקות, נתנים המה ע"י הרופא במטרה כדי להקל מעליו יסוריו הקשים מותר לו לתת לחולה, הגם שמאידיך המה מזיקים לו ועלולים גם לקרב יותר את מיתתו, כי נראה שזהו ג"כ בכלל נתינת הרשות שנתנה התורה לרפואת...

So long as it is given by a doctor to reduce great suffering, one may give it to the patient even when it will also harm him and it could bring his death closer. This seems to be part of the Torah's license for the doctor to heal...

6. Talmud, Ketuvot 104a

סליקא אמתיה דרבי לאיגרא, אמרה: עליוני מבקשין את רבי והתחתוני מבקשין את רבי, יהי רצון שיכופו תחתונים את העליונים. כיון דחזאי כמה זימני דעייל לבית הכסא, וחליץ תפילין ומנח להו וקמצטער, אמרה: יהי רצון שיכופו עליונים את התחתונים. ולא הווי שתיקי רבנן מלמביעי רחמי, שקלה כוזא שדייא מאיגרא [לארעא], אישתיקו מרחמי ונח נפשיה דרבי.

Rebbe's maid ascended to the roof and said, "The Heavens request Rebbe and the earthly realm requests Rebbe. May it be Gd's will that the earthly realm should overpower the Heavens!" When she saw how often Rebbe had to go to the washroom, removing his phylacteries and then putting them back on, and how he was in great pain, she said, "May it be Gd's will that the Heavens should overpower the earthly realm!" The sages were not silent in their prayers for Gd's mercy, so she took a pitcher of water and threw it from the roof. The praying people paused, and Rebbe passed away.

7. Rabbeinu Nisim (14th century Spain) to Talmud, Nedarim 40a

פעמים שצריך לבקש רחמים על החולה שימות כגון שמצטער החולה בחליו הרבה ואי אפשר לו שיחיה.

Sometimes one needs to pray for mercy for the patient to die, such as where the patient is in great pain due to his illness and he cannot live.

8. Talmud, Gittin 70a

אמר שמואל האי מאן דמחו ליה באלונכי דפרסאי מיחייא לא חי. אדהכי והכי ניספו ליה בשרא שמינא אגומרי, וחמרא חייא, אפשר דחיי פורתא ומפקיד אביתיה.

Shemuel said: If someone is struck with Persian [poison-tipped] lances, he will not live. At this point, give him rich meat barbecued on coals, and undiluted wine, and perhaps he will live a bit and instruct his household.

9. Rabbi Moshe Isserles (16th century Poland), Yoreh Deah 339:1

אסור לגרום למת שימות מהרה, כגון מי שהוא גוסס זמן ארוך ולא יוכל להפרד, אסור להשמט הכר והכסת מתחתיו, מכה שאומרין שיש נוצות מקצת עופות שגורמים זה וכן לא יזיזנו ממקומו. וכן אסור לשום מפתחות ב"ה תחת ראשו, כדי שיפרד. אבל אם יש שם דבר שגורם עכוב יציאת הנפש, כגון שיש סמוך לאותו בית קול דופק כגון חוטב עצים או שיש מלה על לשונו ואלו מעכבים יציאת הנפש, מותר להסירו משם, דאין בזה מעשה כלל, אלא שמסיר המונע.

One may not cause a dying person to die quickly, such as where one is *goses* for extended time and he cannot separate – one may not remove the pillow or cushion from beneath him, for they say that the feathers of certain birds cause this state. And one may not move him from his place. And one also may not place the synagogue keys beneath his head, to cause him to separate. However, where something prevents the soul from departing, such as where there is the sound of knocking near the house, such as from a woodchopper, or there is salt on his tongue, and these keep the soul from departing, one may remove them. There is no deed in this, he is only removing an obstruction.

A Digest of Three Approaches

10. Rabbi Yisrael Lipschitz (19th century Danzig), Tiferet Yisrael to Mishnah Yoma 8, Boaz 3

נראה לי שפיקוח הגל שונה, משום דכשמסיר מעליו האבנים ודאי הקל ייסוריו, ואף שממשיך לחיות ביסורים, טוב לו שימות לאט לאט ובפחות יסורים, ממה שיתקצרו חייו וימות מיתה קשה תחת משא האבנים. אבל במעשה דרבי אדרבה, אם לא היתה מתפללת [למיתתו] היו היסורים מתגברים והולכים.

To me, digging through a pile is different, for when one removes the stones from him one certainly eases his suffering. Even though he continues to live in pain, better that he should die slowly and with less pain, than for his life to be shortened and for him to die painfully, beneath a burden of stones. But the story of Rebbe was the opposite – had she not prayed [for his death], his suffering would have grown.

11. Rambam (12th century Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Rotzeiach 2:8

ההורג את הטריפה אף על פי שאוכל ושותה ומהלך בשוק הרי זה פטור מדיני אדם...

One who kills a *tereifah* is exempt from human justice, even though the victim had been eating, drinking and walking about the market.

12. Rabbi Yaakov Kanaievsky (20th century Israel), Karyana d'Igrita 1:190

בעיקר היסוד דכל מה דאפשר להאריך חיי החולה [אפי' אינו אלא לחיי שעה] צריכים לעשות, אמת שגם אני שמעתי בילדותי מימרא כזו ולא ידעתי אם זהו מבר סמכא הוא, אבל בעיני דבר זה צריך עיון גדול דביו"ד של"ט מבואר דמותר להסיר דבר המונע פטירת החולה [כשעל ידי זה המונע יסוריו רבים] ורק מעשה בגופו אסור לעשות, ואם כן להיות שב ואל תעשה לכאורה [במקום שעל ידי זה יתוספו לו יסורים] לא מצאתי איסור, ואדרבא יש ללמוד למנוע מזה...

Regarding the basic principle that one must do everything possible to extend the life of a patient [even though it is only temporary life]: In truth, I also heard statements like this in my youth, but I don't know whether it comes from someone reliable. In my eyes, this requires great examination, for in Yoreh Deah 339 it is clear that one may remove an obstacle to the death of a patient [when that would also prevent great suffering]. One only may not act upon his body. If so, then I see no reason to prohibit sitting without acting [where acting would increase suffering]; just the opposite, one should learn from here to refrain from acting...

13. Rabbi Eliezer Zylbershtein (21st century Israel), Shiurei Torah l'Rofim 189

ועל פי האמור נראה שמותר לחולה להימנע מניתוח או כל טיפול רפואי אחר הכרוך בסבל רב, משום שאין חיוב להכאיב לו ולגרום לו יסורים בטיפול למען הארכת חיי שעה.

Based on what has been said, it appears that a patient may refuse surgery or any therapeutic treatment which involves great suffering. There is no obligation to pain him and cause him suffering with treatment that will extend temporary life.

14. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Choshen Mishpat 2:73:1

ובאינשי כה"ג שהרופאים מכירין שא"א לו להתרפאות ולחיות, ואף לא שיחיה כמו שהוא חולה בלא יסורין, אבל אפשר ליתן לו סמי רפואה להאריך ימיו כמו שהוא נמצא עתה ביסורין, אין ליתן לו מיני רפואות אלא יניחום כמו שהם.

In such people, where the doctors recognize that he cannot be healed and live, and that he will not live as a sick person without pain, but they can give him medicine which will extend his life as he is, with suffering, then one should not give him medicine, but leave them as they are.

15. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Choshen Mishpat 2:74:3

שאל כתר"ה אם יש לחלק בין חיי שעה לחיי עולם לענין חיוב לרפאות כשלא אפשר לרפאותו מיסורין אלא להאריך חייו בהיסורין כל הזמן שיחיה שאין חייבין לרפאותו כשהרפואה היא שיחיה ביסורין אותו זמן הקטן שיחיה אבל כשיתרפא לחיי עולם שהוא כדרך שחיים אינשי בזמננו חייבין לרפאותו. הנה אמת שבדברי לא הזכרתי בענין זה ובאמת לא מסתבר לחלק ובסברות בעלמא איכא למימר גם איפכא...

His honour asked whether one should distinguish between temporary life and eternal life regarding the obligation to heal, where it is not possible to heal him from suffering but only to extend his life in pain for as long as he lives. [He means] that there is no obligation to heal him when the healing will cause him to live in suffering during that brief time, but if he were healed for eternal life, as people today live, then one would be obligated to heal him. In truth, I never mentioned this distinction, and in truth, it is not logical to distinguish; using logic, one could also argue the opposite...

16. Talmud, Bava Metzia 112a

"ואליו הוא נשא את נפשו" - מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה - לא על שכרו?

"For this he puts his life on the line (Devarim 24:15)" - Why did this person climb the ramp, become suspended from the tree, and give his life over to death? Was it not for his wages?

17. Rabbi Hershel Schachter (21st century USA), **ואליו הוא נושא את נפשו**, Beit Yitzchak 1986

ויוצא לדינא שג' חילוקי אופנים יש: א. היכא דאיכא אומדנא דמוכח שכל אדם היה רוצה בטיפול רפואי זה, אז אמרינן דבטלה דעתו אצל כל בני אדם, וכופין אותו בעל כרחו משום "ונשמרתם". ב. והיכא דאיכא אומדן דעת דכל אדם לא היה רוצה בתרופה שכזו, אז אמרינן דבטלה דעתו אצל דעת כל בני אדם, ואסור לנו לייסרו על ידי טיפול, ואפילו הוא רוצה בזה. ג. והיכא דליכא אומדנא דמוכח לשום אחד מן הצדדים, אז הדבר תלוי בדעת החולה...

Three distinct categories of cases emerge, as law:

- 1) Where there are clear grounds to believe that all people would want such treatment, then we say that his view is cancelled before that of all people, and we compel him, under [the mitzvah of] "You shall protect your lives."
- 2) Where there are grounds to believe that all people would not want such treatment, then we say that his view is cancelled before that of all people, and we may not torture him with treatment, even should he wish it.
- 3) And where there are no clear grounds supporting either side, then it depends on the view of the patient...

Refusing Chemotherapy or Surgery

18. Rabbi Eliezer Zylbershtein (21st century Israel), Shiurei Torah l'Rofim 189

וכמו כן כל מה שיש לטפל בחולה הוא בטיפול תרופתי, ולא טיפול פולשני, הגורם סבל נוסף על הסבל הקיים.

Similarly, the only treatment one may provide for the ill person is medicinal treatment, not invasive treatment, which would cause additional suffering over the existing suffering.

19. Rabbi Eliezer Zylbershtein (21st century Israel), Shiurei Torah l'Rofim 190

ונראה דמה שכתב האגרות משה שאם אפשר לתת להם סמי מרפא להאריך ימיהם כמו שהם עתה ביסורין, אין ליתן להם, אין כוונתו לאינסולין או לגלולות נגד יתר לחץ דם וכדומה, אלא כוונתו שאין להמשיך בטיפול בכימותרפיה המאייסה את התפשטות הגידול הממאיר, כאשר ידוע שלא ירפא אותו.

It appears that Igrot Moshe... did not refer to insulin, pills against high blood pressure, and the like. Rather, he was referring to not continuing chemotherapy which would slow the spread of a metastatic growth, where it is known that this would not heal him.

Ventilator

20. Rabbi Eliezer Zylbershtein (21st century Israel), Shiurei Torah l'Rofim 189

אם על ידי הנשמה והזנה וכו' יפסיק החולה לנשום קשה, ומצבו יוקל, אפילו לשעה, חייבים לעשות כל מאמץ לשפר את מצבו...

If via ventilation, feeding, etc., the patient would no longer have difficulty breathing and his situation would be eased, even temporarily, then we would be obligated to make every effort to improve his situation...

21. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Choshen Mishpat 2:74:3

צריך ליתן לו חמצן (אקסידוזשען) אף שהוא באופן שא"א לרפאותו שהרי הוא להקל מיסוריו דהיסורין ממה שא"א לנשום הם יסורים גדולים והחמצן מסלקן. וכפי זה שאל כתר"ה אם בחולים שאינם יכולין לאכול אם צריכין ליתן להו אוכל דרך הורידין כשהוא מסוכן שהוא להאריך

חיינו כמו שהן ביסורין כשנדמה לנו שאין לו יסורין ממה שאינו אוכל. פשוט שצריך להאכילו דברים שאין מזיקין ואין מקלקלין דודאי מחזיקין כחו מעט אף שהחולה בעצמו אינו מרגיש ואף העומדין ומשמשין אותו אין מרגישים.

One must give oxygen, even in a situation in which one cannot heal him, for this eases his suffering; the suffering that results from inability to breathe is great, and oxygen removes it.

Along similar lines, his honour asked whether one must feed patients intravenously when they cannot eat and they are in danger. This would extend his life as it is, in suffering, and we think he is not suffering due to not eating. It is obvious that one must feed him food that will not harm and not damage, for this certainly strengthens him a bit even where the patient himself does not sense it, and those who stand and serve him do not sense it.

22. Rabbi Zev Schostak, *Ethical Guidelines for Treatment of the Dying Elderly*, J. of Halacha and Contemp. Soc. 22, pg. 84
Rabbi Herschel Schachter and Rabbi Chaskel Horowitz (the Viener Rav) maintain that artificial nutrition and hydration are medical procedures which a terminal patient may direct to be withheld.

Secondary Illness

23. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Choshen Mishpat 2:74:2

אם נזדמן שנעשה מסוכן במחלה שניה וכשיתרפא ממחלה השניה וישאר חי עדיין יהיה חולה במחלה הראשונה ובהיסורים שיש לו ממנה ודאי איכא חיוב לרפאותו ממחלה השניה

If it appears that he is endangered by a secondary illness, and if he were healed from the secondary illness and he would remain alive he would still be ill from the primary illness and its resulting suffering, there certainly remains an obligation to heal him from the secondary illness.

Drugging the patient beyond consciousness

24. Rabbi Eliezer Zylbershtein (21st century Israel), Shiurei Torah l'Rofim 201

לעניות דעתי היה נראה שישנם כמה טעמים לאיסור מתן "סמים" וכדומה לחולה לפני מותו... הצעתי את דברי לפני מורי חמי מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א ולא קבלם, וטען שהסברא אומרת שאם ימלאו את משאלתו, ובצורה כזו שהוא מבקש יקלו על סבלו, ועל ידי זה נאריך את שעות חייו במדת מה, יש לעשות כך ואין להתחשב בשאר נימוקים השוללים זאת.

In my humble opinion it appears that there are several reasons to prohibit use of drugs and the like for a patient before he dies... I laid out my arguments before my father-in-law, Rav Yosef Shalom Elyashiv, and he did not accept them. He contended that logic dictates that if they would fulfill his request, and thereby ease his suffering, and so extend the hours of his life somewhat, one should do this and one should not consider the points against this.

Davening for death

25. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Choshen Mishpat 2:74:1

ואף שלא שייך למילף לענין תפלה שאין תפלותינו מתקבלות כל כך וליכא ראייה ממה שחזינן שלא הועילו תפלותינו להתרפאות ולהקל מהיסורין ואין לנו להתפלל בשביל זה להיפוך שימות ח"ו...

Even though it is not relevant to apply this lesson [of the maid] regarding prayer, for our prayers are not as well-received as hers, and there is no proof [to Gd's desire] from the way our prayers did not work for the patient to be healed and to lighten his suffering, and therefore we should not pray as a result for the opposite, for him to die, Gd-forbid...

Dementia

26. Rabbi Eliezer Zylbershtein (21st century Israel), Shiurei Torah l'Rofim 189

ויתכן שאף הביאור הלכה יודה בכה"ג שיש יסורים קשים מאוד ואי אפשר לרפאותו, ויתכן שכל דברי הביאור הלכה אמורים כשלא סובל יסורים קשים מאד, כגון מחוסר הכרה.

And it is possible that even the Biur Halachah would agree in such a case, where there is great suffering and one cannot heal him. It is possible that all of the Biur Halachah's words were stated where the patient is not suffering exceedingly great pain, such as where the patient is not conscious.

27. Rabbi Shlomo Zalman Auerbach (20th century Israel), Minchat Shlomo 1:91:24

מסתבר שאם החולה סובל מכאבים ויסורים גדולים או אפילו סבל נפש חזק מאוד, חושבני שאוכל והמצנן לנשימה חייבים ליתן לו גם נגד רצונו, אבל מותר להמנע מתרופות הגורמות סבל לחולה אם החולה דורש את זה.

Logically, where an ill person suffers from great pain and suffering, or even very strong emotional pain, I would think that we would be obligated to give him food and oxygen for breathing, even against his will, but we could refrain from treating with medicine that would cause suffering for the patient, if the patient wished it.